

Aquest llibre ha rebut l'ajut a la creació literària concedit pel Ministeri de Cultura i Esports del Govern d'Andorra 2020.

Conservar las antigallas tan que se pугue, y encara que algunas apareyxen ridicules és perquè no penetram bé sa finesa.

ANTONI PUIG al *Politar Andorrà*,
adaptació de la Màxima 21 del *Manual Digest* d'Antoni Fiter i Rossell

© del text: Iñaki Rubio Manzano, 2021
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2021
Sant Salvador, 8 — 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: abril de 2021
ISBN: 978-84-1303-263-4
DL: L 173-2021
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

◀ imprès a lleida ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.

SUMARI

1. Les temptacions de sant Antoni del porquet 11
2. Declaració amistosa..... 87
3. El cas del pessebre de Canillo 109
4. Caputxeta..... 119
5. La rotonda impossible 133
6. Cartes d'amor 141
7. Solo 163
8. *Off line*..... 183
9. Mort, qui t'ha mort? 201
10. Esquí sota la lluna..... 217

LES TEMPTACIONS
DE SANT ANTONI DEL PORQUET

No hi ha preuassos, però hi ha llibertat.

JOSEP M. ESPINÀS. *L'última fira de Salàs 1959*

Què serà, nen o nena? No té miraments, tant li fa, i a les parades de festa de la fira ja té previst com assegurarà el tret: comprarà una nina per si arriba una oreneta, i una brusa petita de firandant amb el seu bastonet de quinquillaina, si ve un estornell.

ISIDOR CÒNSUL. *Ànima de bolero*

L'ANTONI PUIG S'HA PASSAT més d'una hora pels voltants de la Pobla de Segur buscant la carretera del coll de Perves. Primer ha seguit una ruta mal enquitranada que moria pocs quilòmetres després, en una vila petita com una plaça, on ha hagut de girar cua i desfer el camí sense baixar del cotxe, fugint dels lladrucs d'un mastí que se li abuixava seguit d'un esquadró de petaners pollosos amb la boca escumejant. Després ha provat de seguir una altra via que l'ha dut a endinsar-se a la vall Fosca, un lloc que li ha semblat molt maco, un paradís amagat enmig de les muntanyes però que també

acabava en un cul-de-sac i on s'ha vist obligat a fer mig tomb una altra vegada i, ara sí, per fi sembla que l'ha encertat i ja segueix els cartells indicatius que anuncien que el Pont de Suert es troba a una trentena llarga de quilòmetres. Però amb tanta volta, i atabalat per trobar el camí, el Toni no s'adona que està a punt de quedar-se sense gasoil i que el tot terreny atrotinat del seu tiet no podrà seguir la pujada amb el dipòsit sec.

La carretera anguileja per sobre del bosc i quan falta poc per collar, a la sortida d'un revolt costerut, el Range Rover trontolla com si s'ennuegués. Tus violentament, escup, se sacseja amb uns esbufecs asmàtics i el motor s'atura de patac. A l'últim moment, el Puig fa un cop de volant i deixa el cotxe de qualsevol manera al voral. I ara què cony passa?, mastega entre dents. Pels collons de Déu, això és per cagar-se i no tocar-se, es lamenta uns minuts més tard, quan es fa càrrec de la situació i enllaça uns quants merda i cagumtot. Comença a vesprejar. Cal reaccionar de pressa i mira a la guanterera per si hi ha el telèfon del servei d'assistència. Però només hi troba material divers que deu fer servir el seu oncle quan va a caçar —diu que només utilitza el vell Range per a les batudes dels dissabtes i per anar a collir bolets. Hi ha de tot menys la documentació del vehicle: mapes de muntanya, una gorra taronja fluorescent, un matxet encara brut de sang seca, la funda d'una pistola —hòstia, tu!—, un carregador d'escopeta i una capsa de condons mig plena, o mig

buida, segons com es miri —collons amb el tiet, murmura l'Antoni mentre decideix que s'estima més no pensar què hi fot allà aquella mena d'arsenal. Però dels papers del cotxe, ni rastre. Ara sí que deixa anar un cagondeu ben sonor. Només li faltava això. Ves a saber si està assegurat, es demana.

El mòbil no té cobertura i comença a fer-se a la idea que a l'hora foscant, i perdut enmig de la muntanya, per aquella carretera no hi passarà ni Cristo. Amb encert imagina que a l'últim poble, que ara ja és força lluny, no hi deu haver hostals ni res semblant. No sap què fer.

* * *

El Javier percep la inquietud que s'ha instal·lat entre els homes i les mules. El vent, cada cop més agitat, empeny els arbres contra la nit que s'apropa i per ponent sembla que els persegueixin els núvols encesos on cremen les darreres brases del capvespre. Aviat els hauran enxampat. Aleshores la lluna es farà invisible i els engolirà un abisme de foscor. La brufada es convertirà en un parany perillós. Quedaran atrapats en el cornàs nocturn, enmig de la muntanya, en aquella vall secundària penjada entre dos colls. En la distància, de tant en tant, un llamp il·lumina el cel ennegrit i les tronades que s'escolen pel congost de Mont-rebei s'amplifiquen com cops de tabal gegants quan reboten pel rocam.

Ningú no parla. Entre els homes s'ha estès una vigilància extrema per si cal tornar a actuar ràpida-

ment. Els animals estan neguitosos i al final els han hagut de lligar amb vencills d'espart en trams petits per poder dominar-los. Tan aviat es bloquegen i s'aturen en sec, tossuts, negant-se a continuar, com alguna tronadissa llunyana els espanta i intenten fugir cap al bosc un altre cop. En una d'aquestes estrebades les mules han tirat a terra l'oncle del Javier, que s'ha fet un cop lleig a l'espatlla, i una rècula de tres bèsties ha sortit desbocada i per poc no li passen per damunt. Per sort el pare, al davant de la comitiva, ha reaccionat de pressa, s'ha plantat al mig del camí i, aixecant els braços en forma de creu, ha aturat el terrabastall de coces.

El Javier és el més jove de tots i mira d'ajudar fent el que li demanen, però la inexperiència fa que sigui ell qui hagi de demanar ajuda tot sovint o que, com ara, no s'adoni de la gravetat de la situació: s'està fent fosc i no arribaran a temps al fons de la vall. Observa el pare, que capitaneja la caravana, donant ordres curtes als altres homes i intentant transmetre la sensació que encara no està tot perdut, que si s'afanyen poden travessar el port i arribar a l'altre costat. El Tomàs, el germà gran del Javier, ha passat fa no res pel seu costat, ajudant-lo a guiar amb força un parell de pollins, i l'ha pressionat dient-li que espavili o hauran de passar la nit al ras. El Javier no ha sabut què respondre.

* * *

En lloc de marxar amb el Corsa, l'Antoni havia demanat el jeep a l'oncle anticipant que potser per a les seves investigacions hauria de travessar alguna pista forestal, i encara sort que a última hora se li va acudir d'agafar la tenda de campanya i el sac de dormir, que ara creu que pot utilitzar per passar la nit estirat al seient del darrere. Amb aquesta perspectiva comença a endreçar les bosses i desenrotlla la màrrega sobre la banqueta posterior. Quan ho té tot preparat mira l'estança improvisada dins el Range Rover i somriu en valorar que no està malament, tot i que sap que passarà fred, perquè, a mesura que s'imposa el mantell estrellat, la temperatura es desploma i a sobre haurà de dormir de tort, perquè el voral on s'ha aturat fa un pendent semblant a una cuneta. Per enganyar l'estómac menja les galetes que havia comprat per a l'esmorzar de l'endemà i pensa que si encara fumés, seria el moment de fer una cigarreta sota la fosca d'un cel net esquitxat d'estels.

S'estira al llit —és un dir— i de seguida nota que alguna cosa se li clava a l'esquena i, malgrat doblegar les cames, en un no res té els peus aixafats contra la porta i rellisca cap a un costat fins que tot el seu cos es recolza al límit del seient. Com un naufrag, s'agafa del cinturó de seguretat per no caure. Suspira. La nit se li farà llarga de collons, malgrat ser al juny, quan la lluna i els astres travessen ràpidament l'arc celeste.

Mira de dormir però no pot. Recorda els condons i s'imagina el tiet aprofitant el seient de darrere amb

alguna amigota. Intenta esborrar del cap la imatge de l'oncle conco amb els pantalons rebregats als genolls però aleshores l'Antoni pensa en la seva ex. Li dedica algun insult i es recorda dels seus familiars. Se l'afigura a París, en aquell hotelet romàntic tan maco que havien vist per Internet i que van reservar amb tanta antelació, just passat Nadal. Una setmana romàntica a la ciutat de l'amor, amb llargues passejades vora el Sena, enfilats a la torre Eiffel prometent-se arreglar les desavinences que cada cop els feien discutir més sovint. Això és el que necessitaven per salvar la seva relació. Però no ha pogut ser. Per carnaval ella el va engegar. Va fotre el camp de casa, n'estava farta, no vull saber res més de tu, va dir. L'Antoni Puig va quedar desfet i li ha costat molts mesos començar a recuperar-se d'aquella sotragada. Ella, en canvi, va trobar un recanvi molt de pressa. Massa de pressa. El Puig prefereix no preguntar-se com és que va trobar un nou amic tan aviat. I ara ella deu estar gaudint del viatge romàntic a París amb el seu nou amoret. Les passejades, la torre Eiffel, les promences d'amor etern, els vespres al Sacré Coeur mirant abraçats com llisquen les últimes llums del dia sobre la ciutat de l'amor. Ara tot això ho deu estar aprofitant un altre, toca't els ous!

* * *

Han de caminar en la foscúria, concentrats a no perdre el camí. En silenci. Acompanyats només de la fressa de l'herbei pentinat per l'aire. L'hivern

inclement —fred i plujós, amb molts dies de torb— no només els ha espatllat el carnaval sinó que també ha deixat els corriols enfangats i els ha fet avançar amb el pas lent imposat per la llacor. Tenen els peus i la roba molls, estan cansats i fa fred. Però ningú no es queixa. Només esperen collar aviat i passar a l'altre vessant de la muntanya, on, amb una mica de sort, no arribarà el temporal que els encalça. El pare del Tomàs i del Javier sap que a aquell ritme, quan passin la creu de Perves, encara trigaran una bona estona a arribar al poble, on podran buscar refugi i descansar. El pare no obre boca però si, en arribar-hi, veu que la comitiva pot aguantar un darrer esforç, s'estima més continuar baixant torrent avall, fins a Senterada. En aquella fondalada el clima és més suau, el fred talla menys l'ànima i el vell Leonardo té una casa gran on podran fer nit i tornar a entrar en calor després d'una jornada rigorosa.

Adesiara es gira i observa els fills, mirant de calibrar si els veu esllomats. Pateix sobretot pel Javier, el petit, que és tot just la segona vegada que els acompanya i fins ara mai s'havia trobat en una situació crítica. Potser l'any anterior no hauria resistit tant, però el noi ha crescut molt i s'està fent un jove fort i valent, capaç de suplir la inexperiència amb la rauxa i la il·lusió de sortir del poble. Els seus ulls vius ho registren tot i són ràpids per aprendre sense preguntar. Decidit a no fer endarrerir el grup, avança rabent, però el seu pare, al davant de la caravana, marca el ritme més adequat tenint en compte les

circumstàncies. Tanca la comitiva l'oncle malferit, deslliurat d'haver d'estirar les mules des de la caiguda lletja que li ha fet malbé l'espatlla.

Quan arriben a la creu de Perves un cop de vent els rep de cara. Sense perdre un instant encaren la costa. Al principi la baixada es fa suaument però després el camí travessa una zona de feixes on el pendís irregular pot arribar a ser molt dret i on es fa difícil guiar les mules. Per sort, perden altura de seguida i sembla que els animals i els homes estan més tranquils, veient el retorn a la seguretat del bosc i a una nit coberta però menys amenaçadora que de l'altre costat de la muntanya. Al Javier l'ha sorprès l'agilitat amb què el seu tiet l'ha avançat en un no res enmig d'una llacada entre dues feixes mentre ell mirava de mantenir l'equilibri i alhora guiar la primera de les tres mules que du lligades amb un ramal. L'oncle ha passat fins al capdavant i el Javier veu que parla amb el pare: tots dos es giren a entrevalls i el jove suposa que parlen d'ell i el seu germà, del cosí d'Eressué i dels dos mossos de Benasc que es van afegir a l'expedició.

* * *

En certa manera, que ara estigui atrapat al seient del darrere d'un jeep atrotinat i perdut al mig del Pallars és també per influència d'una altra dona, la Montse, companya de professió a Andorra. Mira l'hora al mòbil, que segueix sense cobertura i la bateria del qual, amb el gel, està esgotant-se. Encara no fa dues

hores que està tancat dins del Range i el fred també s'està escolant per tots els racons del seu cos, i pensa mig en broma que com la nit gebradora continuï així, a ell també se li acabarà la bateria. Remena entre la roba i no dubta ni un moment a posar-se el jersei de llana i la gorra de caçador que el seu oncle havia extraviat a la guantera. Del fons de la bossa, recupera un Buff i uns guants que havia agafat a última hora i, amb tot posat, torna a tancar-se dins el sac de dormir, com un capoll ridícul i acolorit que hagués començat la metamorfosi a destemps.

Quan ho expliqui a la Montse, sap que es petarà de riure. Imaginar els seus ulls de color de mel i els seus llavis somrients li permet sobreposar-se a la situació. Abans de marxar d'Andorra, mentre no acabava de decidir-se, la Montse va dir que si anava cap al Pallars, ella aprofitaria algun dia lliure per tornar-hi i guiar-lo pels millors racons de la comarca, ajudant-lo amb la investigació i fent-li visitar el poble d'on era originària la seva família.

Recorda perfectament el dia que la Montse va aterrar a la redacció, acabada de sortir de la facultat. S'hi va fixar perquè era diferent de la lletania de joves llicenciats que començaven la carrera periodística a Andorra, il·lusionats, rigorosos i deontològics, però alhora amb poca vista i sense conèixer el terreny que trepitjaven. Els falta ofici, pensava sempre el Puig. Li feien gràcia perquè s'hi identificava una mica, suposant que al principi ell també devia semblar un estornell caigut del niu. Però després de deu anys als carrers

i les redaccions, els successius directors, companys, rodes de premsa i els inevitables desenganys l'havien posat a lloc i ara se sentia molt més periodista que quan va rebre el títol.

Amb la Montse, de seguida s'hi va trobar a gust. Semblava fràgil i un pèl naïf, aspectes que reforçaven el seu aire juvenil. Però era tot un posat i això al Puig li agradava. Molt. En realitat era espavilada i ràpida, es movia amb desimboltura i amb molta mà esquerra es va saber guanyar la simpatia i confiança dels companys. Quan ella va marxar a l'Agència de Notícies Andorrana, el Toni la va felicitar sabent que la trobaria a faltar. Per això, des d'aleshores quan coincidien cobrint alguna notícia o un acte, sempre miraven de trobar un moment per fer un cafè i posar-se al dia de com anaven les coses, i per recuperar les xerrades sobre el futur del periodisme en l'era digital i de les *fake news*. Tots dos compartien la preocupació pel futur de la professió: no només patien per les seves feines, sinó per com podria ser un món dominat per notícies falses i titulars sensacionalistes en què la informació és discutible o es confon amb entreteniment, mentre que les opinions semblen sagrades. El món al revés, es queixava ella. El Puig reconeixia que ho veia tot molt negre i, desencantat de tot plegat, només divagava. En canvi la Montse ho tenia molt clar, li deia que el periodisme i la democràcia estaven íntimament lligats, que els periodistes havien de ser els qui informessin la gent, que l'opinió pública només existia perquè hi havia

diaris, que sense la premsa el sistema democràtic era inviable, eren el quart poder, havien de ser la garantia d'un control real als governs i els polítics. L'Antoni no li seguia gaire la corda, en realitat creia que feia temps que els mitjans estaven mig venuts als poderosos, i fins i tot desconnectava quan sentia aquelles paraules grandiloqüents. Feia que sí amb el cap, sense saber què afegir. A ell li semblava que aquell discurs havia caducat. Però no li'n deia res. Li agradava escoltar-la i veure el seu entusiasme optimista.

* * *

Tots els amics de Benasc són benvinguts a Casa Leonardo, diu l'amo de la posada més gran de la contrada quan, enmig de la foscor i sota una pluja fina, reconeix el pare i l'oncle del Javier. Abans de demanar cap explicació, l'auxili obligat i l'hospitalitat sobreentesa fan que l'home els obri el gran portal d'accés a l'era per després fer encabir la meitat dels animals en una quadra on ja hi havia altres mules. La fortor de les bèsties molles es barreja amb el baf tancat, espessit, que es respira a la cort, i han de fer un darrer esforç per controlar l'enrenou dels animals amb l'entrada del nou bestiar, eviten les coces i han d'utilitzar més d'un cop el bastó de quinquillaina, fusta utilitzada a propòsit per no fer malbé la pell dels animals. La resta de les més de vint mules sobreanyeres que porten, i encara algun pollí, les han d'encabir sota un cobert, lligades amb sogalls d'espart al costat d'un carro.

Mentre els joves acaben de feinejar amb les mules, els homes saluden efusivament el seu amfitrió, vell amic que retroben cada any per la fira, amb qui sempre han pogut comptar per a qualsevol cosa i amb qui han fet negocis plegats més d'una vegada. Li fan cinc cèntims dels problemes de la jornada, els motius pels quals s'han retardat tant i hauran d'esperar a l'endemà per arribar a Salàs de Pallars. No ho han de demanar. No cal. El context, les mirades, la nit freda que cau sobre la vall. Poden quedar-se a casa, són benvinguts. No podran oferir-los les millors menges ni han tingut temps de preparar cap habitació a propòsit, però poden comptar amb una cosa que val més que tota la resta: l'autenticitat de l'oferiment, l'hospitalitat genuïna i fidel, per sempre, de tots els de casa Leonardo.

Els joves travessen mig corrent el tarquim de l'era esquixada de bassals amb la prometença d'una escudella calenta al plat, un tall de carn del que sigui, pa i una mica de llonganissa, acompanyat tot d'un got de vi generós i la companyia crepitant del foc que escalfa la cuina. Xops i freds, s'atansen a les brases on couen botifarres i costelles, sense treure's encara el tabard ni les jaquetes que fumegen per l'escalfor d'una conversa que no escolten amb gaire atenció. Tret del Javier, espavilat, àvid d'aprendre i dominar el joc d'aquelles mirades, les ironies i els somriures que amaguen les pors, les inquietuds per com anirà la fira, enguany.

Mentre els adults liquiden el sopar amb gots de ratafia de raiers, els joves abaltits sembla que s'hagin

quedat mig adormits vora el foc. El pare i l'oncle del Javier encenen uns toscanos i n'ofereixen al seu amfitrió. Convençuts que no els escolten, comencen a parlar de possibles compradors, però el Javier lluita contra la son per entendre tot el que va caçant al vol de les paraules.

* * *

Potser confiaven que la ciutat de l'amor els salvaria de la desfeta del seu matrimoni. Però no. I a sobre ara la Laura li havia demanat que si no li feia res que hi anés amb un amic. Total, el viatge estava pagat i no podien recuperar els cèntims, va raonar ella. Un amic, diu. Toca't els ous! Sí, home, va, que et penses que m'ho empasso?, pensava el Puig. Però no deia res. Ell és així. Una mica tou. Li costa dir que no. Treure el geni. A més li feia por tensar massa la corda i que després ella li posés traves per quedar-se al pis. Només va encongir les espatlles, amb un gest ambigu amb què pretenia mostrar que la idea no li acabava de fer el pes, però ella va voler interpretar-ho com una concessió, se'n va alegrar molt i mentre li feia un petó fred a la galta li va dir que, en el fons, ella sabia que era un tros de pa. I el Toni es va quedar palplantat, convençut que s'estava tornant imbècil perquè li fotien la dona i les vacances davant dels morros i ell no deia res. Es limitava a mirar com la Laura s'allunyava clavant els talons a terra. I en part se sentia alleugerit.